

15.β

Ο ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ
ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΣΕΡΡΩΝ

Προπαγάνδα: Η παρουσίαση ενός μηνύματος με έναν συγκεκριμένο τρόπο ώστε να εξυπηρετήσει συγκεκριμένους σκοπούς.

Βουλγαρική προπαγάνδα: Η προσπάθεια των Βουλγάρων να πείσουν όσους κατοίκους της Μακεδονίας μιλούσαν σλαβικά, ότι ανήκαν στη Βουλγαρική φυλή και ότι η μοναδική ελπίδα να απαλλαγούν από τους Τούρκους ήταν να ενωθούν με τη Βουλγαρία.

Προξενείο: Αρχή εγκατεστημένη σε ξένος κράτος για να προστατεύει και να διαχειρίζεται τις υποθέσεις των ομοεθνών.

Ελληνικά προξενία: (εδώ) Τα προξενία της ελεύθερης Ελλάδας στις περιοχές της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Φωτογραφία του προσωπικού του Ελληνικού προξενείου, στις Σέρρες το 1907

Από αριστερά Ιωάννης Παπάζογλου, Θεόδωρος Ασκητής, Δημοσθένης Φλωριάς, και καθισμένος ο Αντώνιος Σακτούρης. Δίπλα ο Ίωνας Δραγούμης, πρόξενος στις Σέρρες από το 1903 – 1904. Όλοι αυτοί πρόσφεραν πολλά στον Μακεδονικό Αγώνα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Χωριστείτε σε ομάδες και βρείτε πληροφορίες στο διαδίκτυο για το πώς ο καθένας από τους εικονιζόμενους συνδέεται με τις Σέρρες.

Τα πρώτα αντάρτικα σώματα εμφανίστηκαν στην περιοχή των Σερρών το 1903. Γρήγορα όμως διαλύθηκαν, γιατί δεν υπήρχε σωστή συγκρότηση και προετοιμασία. Έτσι μέχρι το 1905 δεν υπήρχαν οργανωμένα ελληνικά σώματα ικανά να βοηθήσουν τους Σερραίους να αντιμετωπίσουν την **βουλγαρική προπαγάνδα** και τους Βούλγαρους κομιτατζήδες. Οι Σερραίοι αγωνίζονταν μόνοι, ενώ στο ελληνικό προξενείο των Σερρών κυριαρχούσε ο δισταγμός. Μια εκδήλωση της μεγάλης θέλησης των κατοίκων της πόλης για την ένωσή τους με την ελεύθερη Ελλάδα και την απαλλαγή τους από τους Βούλγαρους ήταν και ένα μεγάλο συλλαλητήριο που έκαναν στις 14 Σεπτεμβρίου του 1904 ζητώντας την επικράτηση της Πίστης και της Πατρίδος.

Το 1905, συγκροτήθηκαν περισσότερο οργανωμένα αντάρτικα σώματα σε όλες τις περιοχές του νομού με Σερραίους οπλαρχηγούς, που ξεκίνησαν έναν αδυσώπητο και σκληρό αγώνα εναντίον των Βούλγαρων κομιτατζήδων. Στην πόλη μάλιστα, τα αντάρτικα σώματα κατάφεραν να εξοντώσουν τους περισσότερους πράκτορες της βουλγαρικής προπαγάνδας.

Το ίδιο έτος (1905) ιδρύθηκε ο Μουσικογυμναστικός σύλλογος Σερρών «Ορφέας». Φαινομενικά λειτουργούσε για την ψυχαγωγία των κατοίκων, αλλά στην πραγματικότητα ήταν μια μυστική πολιτική πατριωτική οργάνωση, φυτώριο Σερραίων αγωνιστών. Μιούσε τα μέλη του σε μια από τις αίθουσές του και ανέπτυξε πλούσια εθνική δραστηριότητα προσφέροντας πολλά στον Μακεδονικό Αγώνα.

Το **Ελληνικό προξενείο** των Σερρών οργάνωσε τον αγώνα της περιοχής, δημιουργώντας κέντρο «Εθνικής Αμύνης» με έμπειρους πατριώτες. Από το 1906, ο νέος πρόξενος Αντώνιος Σακτούρης μαζί με τον στρατιωτικό Δημοσθένη Φλωριά, καθοδηγούσαν και συντόνιζαν με σύνεση τη δράση των ελληνικών σωμάτων. Οι Σέρρες υπήρξαν το μυστικό κέντρο του αγώνα στην Ανατολική Μακεδονία.

Μεγάλη ήταν ακόμη η συνεισφορά του Μητροπολίτη Σερρών Γρηγορίου Ζερβουδάκη από την Κρήτη. Κατά την περίοδο του Μακεδονικού ήταν ο ιθύνων νους του αγώνα αντικαθιστώντας στην ύπαιθρο όσους ιερείς και δασκάλους σκότωναν οι κομιτατζήδες. Με φλογερούς λόγους διατηρούσε ακμαίο το ηθικό των Σερραίων. Τέλος, εξαιρετικές υπηρεσίες στον Μακεδονικό Αγώνα πρόσφερε η Ιερά Μονή του Τιμίου Προδρόμου που χρησιμοποιούνταν ως βάση εξόρμησης. Στις μυστικές της κρύπτες μάλιστα φυλάσσονταν τα όπλα του αγώνα.

...ιστορικές πηγές

Όμιλος ΟΡΦΕΑΣ Σερρών

Στις 1 Αυγούστου του 1905, μια ομάδα από 12 νέους Σερραίους, κυρίως επαγγελματίες, με την προτροπή του Ελληνικού Προξενείου Σερρών, αποφάσισαν την ίδρυση ενός σωματείου με το όνομα «ΟΡΦΕΑΣ». Η δράση του ήταν διπλή: ως πολιτιστικού ομίλου με πλούσια καλλιτεχνική και αθλητική δραστηριότητα και ως μουσικής οργάνωσης για την διεξαγωγή του Μακεδονικού Αγώνα με τεράστια εθνική συνεισφορά.

Στα υπόγεια των γραφείων του συλλόγου πάρθηκαν σημαντικότερες αποφάσεις για την πορεία του αγώνα. Τα έξοδά του καλύπτονταν από διάφορες θεατρικές και μουσικές παραστάσεις. Το 1907 ιδρύθηκε η Φιλαρμονική του «ΟΡΦΕΑ» και σχεδόν ταυτόχρονα δημιουργήθηκε το θεατρικό τμήμα του με πλούσιες παραστάσεις.

Τον Ιούλιο του 1909 εγκαινιάστηκε το ιδιόκτητο θέατρο που αποτέλεσε κέντρο της πολιτιστικής ζωής της πόλης.

15.B.2: Οι ιδρυτές του Ορφέα ήταν έμποροι και επαγγελματίες της σερραϊκής αγοράς και βοήθησαν με κάθε μέσο να διατηρήσουν οι Σέρρες τον ελληνικό τους χαρακτήρα. Αρχείο Β. Τζανακάρη.

15.B.3: Η παλιά αίθουσα του Ορφέα.

(από τα Σερραϊκά Ανάλεκτα)

Ξυπνάτε όλοι μ' ελεύθερη καρδιά
ήτοι τώρα που η γαλανή μες την Μακεδονία θα κυματίσει

Το πρώτο τραγουδάκι που έλεγαν τα μέλη του «Ορφέα». Μπορείτε να το μελοποιήσετε με τη βοήθεια κάποιου μουσικού οργάνου;

15.B.4: (φωτο, βλέπε παράρτημα)

Αριστερά: Η «Τερψιχόρη» ήταν η πρώτη φιλαρμονική Σερρών, 1905.

Δεξιά: Ο Κωνσταντίνος Σγουρός υπήρξε ο πρώτος μάστρος στη χρωδία, μαντολινάτα και στη φιλαρμονική του «Ορφέα».

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Γνωρίζετε τον σημερινό μάστρο της σύγχρονης χρωδίας του Ομίλου; Μπορείτε να ετοιμάσετε ερωτήσεις για να του πάρετε συνέντευξη κατά την επίσκεψή σας στο θέατρο του Ορφέα;

15.B.5

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Βρείτε πληροφορίες από το διαδίκτυο για την πολιτιστική και εθνική δράση του «Ορφέα». Επισκεφτείτε το κτίριο.

(Φωτο, αρχείο Γ. Αγγειοπλάστη)

15.Β.6:
βλέπε
παράρτημα.

Ο **Γρηγόριος Ζερβουδάκης** (Μητροπολίτης Σερρών από το 1892 ως το 1909), πρόσφερε μεγάλες υπηρεσίες στον Μακεδονικό Αγώνα. Υπήρξε Οικουμενικός Πατριάρχης (1923-1924).

Συζήτηση

Τι γνωρίζετε για τη θέση της Εκκλησίας στο Μακεδονικό ζήτημα και το ρόλο των ιερέων στον Μακεδονικό Αγώνα;

Οι Βούλγαροι αντάρτες επιτίθονταν κυρίως σε ιερείς και δασκάλους. Για ποιο λόγο συνέβαινε αυτό;

15.Β.7
15.Β.8:
βλέπε
παράρτημα.

Η Ιερά Μονή του Τιμίου Προδρόμου.
Στις κρύπτες της φυλάγονταν τα όπλα του Μακεδονικού Αγώνα.

Συζήτηση: Η εθνική δράση των μοναστηριών.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Επίσκεψη στο μοναστήρι και συνέντευξη από την Ηγουμένη για το ρόλο του μοναστηριού στο Μακεδονικό Αγώνα.

Μαρτυρίες

(Αποσπάσματα από χειρόγραφο κείμενο δύο Σερραίων μακεδονομάχων το 1950)

1. Ο καπετάν Δούκας, η κορυφή των οπλαρχηγών, πάντοτε με σύνεσιν και δεξιότητα διεξήγαγε τας διαταγάς του κέντρου και ποτέ δεν έγινε πρόξενος θλιβερών επεισοδίων ούτε ποτέ της οργανώσεως εξ αμελείας του ή κακήν χρήσιν της αρχηγίας του.

(Σερραϊκά Ανάλεκτα, 1992)

Συζήτηση

Τι πληροφορίες δίνει το παραπάνω κείμενο για την προσωπικότητα του καπετάν Δούκα; Υπάρχει περίπτωση κάποιοι οπλαρχηγοί ή μέλη των ελληνικών σωμάτων να έκαναν κακή χρήση της θέσης τους και να έφεραν σε δύσκολη θέση τον αγώνα;

2. Ότε έλαβε μέρος εις τους πυροβολισμούς και η δασκάλα Αγγελική Δ. Φιλισιιάδου, η οποία πληγωθείσα εις τας πόδας, το Προξενείον μαθόν την κακιάν πράξιν των Βουλγάρων ότι η δασκάλα επληγώθη, έστειλε αμάξι αμέσως να φέρουν τη δασκάλα, αλλά αυτή λέγει το εξής: Δε θέλω να με πάτε με το αμάξι παρά με το φορείον και να με περνάτε από τα χωριά και να με κατεβάζετε στα μεσοχώρια. Μόλις την επλησίαζαν στα μεσοχώρια τραγουδούσε εθνικά τραγούδια και τέλος φώναξε «Ζήτω η Ελλάς». Εστάλη εις το..... κι εκεί απέθανε...

(Σερραϊκά Ανάλεκτα, 1992)

Αναφέρεται στην ηρωική δράση της δασκάλας Α. Φελιστιάδου που τραυματίστηκε στα γεγονότα της Κλεπούσνας (Αγριανή) κατά τη διάρκεια επίθεσης μιας συμμορίας Βουλγάρων η οποία αντάλλαξε πυροβολισμούς με τους αντάρτες. Συζήτηση: Γιατί η δασκάλα δεν προτίμησε να μεταφερθεί άμεσα στο νοσοκομείο και επέμεινε να την περάσουν από τα χωριά πάνω στο φορείο;

 15.B.9

Το σημερινό Στάρτσοβο

Το Στάρτσοβο είναι χωριό που βρίσκεται στο νότιο τμήμα της σημερινής Βουλγαρίας, 15 χιλιόμετρα από τα σημερινά ελληνοβουλγαρικά σύνορα. Στην εποχή του Μακεδονικού Αγώνα οι κάτοικοί του πρόσφεραν και υπέφεραν πολλά. Τα μέλη της δεκαμελούς ομάδας άμυνας του αναγνωρίστηκαν **ως μακεδονομάχοι**.

Συζήτηση: Πώς φαντάζεστε ότι προμηθεύονταν όπλα οι μακεδονομάχοι του Στάρτσοβου και από πού;

15.B.11

Σ' αυτήν την εκκλησία του **Αγίου Μηνά** συνεκκλησιάστηκαν οι Στάρτσοβίτες πριν εγκαταλείψουν το χωριό τους, που η συνθήκη του Βουκουρεστίου το 1913 το τοποθέτησε μέσα από τα βουλγαρικά σύνορα. Πήραν μαζί τους μόνο την κινητή τους περιουσία και την εικόνα του Αγίου Μηνά. Μετά από περιπλανήσεις εγκαταστάθηκαν στη Βέτρινα (Νέο Πετρίτσι), δίπλα στον Στρυμόνα ποταμό.

Συζήτηση: Γιατί οι κάτοικοι χρειάστηκε να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους; Υπάρχουν άλλα χωριά στον νομό Σερρών όπου οι κάτοικοι αναγκάστηκαν να κάνουν το ίδιο;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Μπείτε στην ιστοσελίδα του συλλόγου των Στάρτσοβιτών και μάθετε περισσότερα για την ιστορία τους. <http://www.startsovo.gr/page3.php>

15.B.10

1883-1971

Στις 13-11-1901 διορίστηκε ως δασκάλα στο Στάρτσοβο η 16χρονη **Φωτεινή Αλατά**. Έμεινε εκεί με κίνδυνο της ζωής της 11 ολόκληρα χρόνια διδάσκοντας στα παιδιά, αλλά και στους γονείς τους την ελληνική γλώσσα και τα ελληνικά ήθη και έθιμα. Οι κάτοικοι την αγάπησαν και την προστάτησαν από το μίσος των κομιτατζήδων.

Συζήτηση: Γιατί λέτε να χρειάστηκε να διδάξει και στους γονείς των μαθητών της την Ελληνική Γλώσσα;

15.B.12

Για την προσφορά της στο Μακεδονικό Αγώνα η **Φωτεινή Αλατά-Παπαδημητρίου** τιμήθηκε από την Ακαδημία Αθηνών το 1958. Γνωρίζετε αν υπήρξαν κι άλλες δασκάλες ή δασκαλοί που αφιέρωσαν τη ζωή τους στη διατήρηση της ελληνικότητας της Μακεδονίας;

Δημοτικό Σχολείο Στάρτσοβου 1905

(Αρχείο από το Ίδρυμα Μουσείου Μακεδονικού Αγώνα)